

Są groźne!

Kolczurka kłapowana

Uważaj na inwazyjne gatunki obce!

Ogród to swoista mieszanina gatunków roślin. Część z nich występuje na danym obszarze naturalnie (gatunki rodzime), inne pojawiły się lub zostały wprowadzone dopiero niedawno. Te, które występują poza naturalnym zasięgiem swojego występowania, nazywamy gatunkami obcymi. W Polsce na ok. 3500 gatunków roślin naczyniowych, ok. 950 to gatunki obce. Niektóre z nich nazywamy **inwazyjnymi gatunkami obcymi (IGO)**, gdyż w nowych warunkach łatwo rozmnażają się i mogą wypierać gatunki rodzime oraz przekształcać zajęte siedliska. Ich obecność może mieć negatywny i często nieodwracalny wpływ na środowisko, gospodarkę lub zdrowie człowieka.

DLACZEGO IGO SĄ GROŹNE?

- Przyczyniają się do zmniejszania bioróżnorodności rodzimej flory, wypierając rodzime gatunki, zmniejszając lub eliminując ich populacje i zajmując siedliska.
- Obecność i postępująca dominacja IGO zakłóca dotychczasowe funkcjonowanie ekosystemów, czemu sprzyjają też zmiany klimatyczne.
- Najczęściej IGO tworzą zwarte, jednolite skupiska, silnie konkurencyjne dla innych gatunków (zagłuszają je). Często też wydzielają do gleby substancje allelopatyczne, hamujące wzrost innych roślin.
- Wyrządzają wiele szkód gospodarczych, np. zarastanie rowów melioracyjnych, zbiorników wodnych. Są żywicielami patogenów (np. czeremcha amerykańska) i uciążliwymi chwastami (np. rdestowce), a usunięcie ich często jest bardzo trudne i wymaga dużych nakładów.

rencyjne dla innych gatunków (zagłuszają je). Często też wydzielają do gleby substancje allelopatyczne, hamujące wzrost innych roślin.

SKĄD SIĘ BIORĄ?

Niektóre IGO były (np. barszcz Sosnkowskiego) lub są (np. klon jesionolistny, stonecznik bulwiasty, lucerna siewna) uprawiane i z miejsc takich przedostają się do środowiska przyrodniczego, najczęściej wskutek roznoszenia nasion przez wiatr, wodę i zwierzęta. Mogą być też przywożone jako turystyczne „pamiątki”, bądź rozprzestrzeniać się np. wraz z ziemią wykorzystywaną podczas prac budowlanych.

CO TRZEBA ZROBIĆ?

Ważne jest, aby poznać inwazyjne gatunki obce i albo zaniechać ich uprawy, albo zastosować odpowiednie środki ostrożności. W przypadku gatunków zakazanych na terenie Polski lub UE należy je usunąć z uprawy.

CO ZYSKAMY?

Eliminując IGO z otoczenia, ograniczymy negatywne skutki ich występowania i możliwość dalszego rozprzestrzeniania się oraz przyczynimy się do ochrony naszej rodzimej przyrody. Zmniejszymy też koszty związane ze zwalczaniem tych gatunków (np. rdestowce, sumaki, nawłocie) i usuwaniem wyrządzonych przez nie szkód (np. zniszczone ogrodzenia, ścieżki).

WARTO WIEDZIEĆ

Prawo unijne i krajowe wprowadza ograniczenia dotyczące niektórych gatunków obcych. Opracowano m.in. listę inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii Europejskiej. Ich sprzedaż, rozmnażanie i uprawa są zakazane.

Niecierpek gruczołowaty

Rdestowce

Przykłady IGO

Rdestowce (np. japoński, sachaliński) – byliny o bambusowatych pędach, rozprzestrzeniają się głównie za pomocą kłaczy (wystarczy odcinek z 1 węzłem). Bardzo szybko rosną, tworząc zwarte łany ograniczające wzrost innych roślin.

Kolczurka kłapowana – jednoroczne, silnie rosnące pnącze, łatwo rozprzestrzeniające się za pomocą nasion. Wspinając się po innych roślinach, zagłusza je, ma też właściwości allelopatyczne. W przypadku spożycia w większych ilościach może być szkodliwa dla ludzi i zwierząt.

Niecierpek gruczołowaty – jednoroczna roślina, szybko rozprzestrzeniająca się przez liczne nasiona rozrzucone na znaczne odległości (nawet 5 m!). Ma właściwości allelopatyczne. Tworzy zwarte, zagłuszające inne rośliny, łany.

Inne gatunki obce w ogrodach: trojeść amerykańska, nawłoc kanadyjska, aster nowobelgijski, tulejnik amerykański, dereń rozlogowy, powojnik pnący, sumak octowiec, rudbekia naga, łubin trwały, świdośliwa kłosowa, robinia akacja.

Więcej o IGO można znaleźć na stronie: <http://projekty.gdos.gov.pl/igo>

dr hab. Marta Monder, Ogród Botaniczny PAN w Powsinie